

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

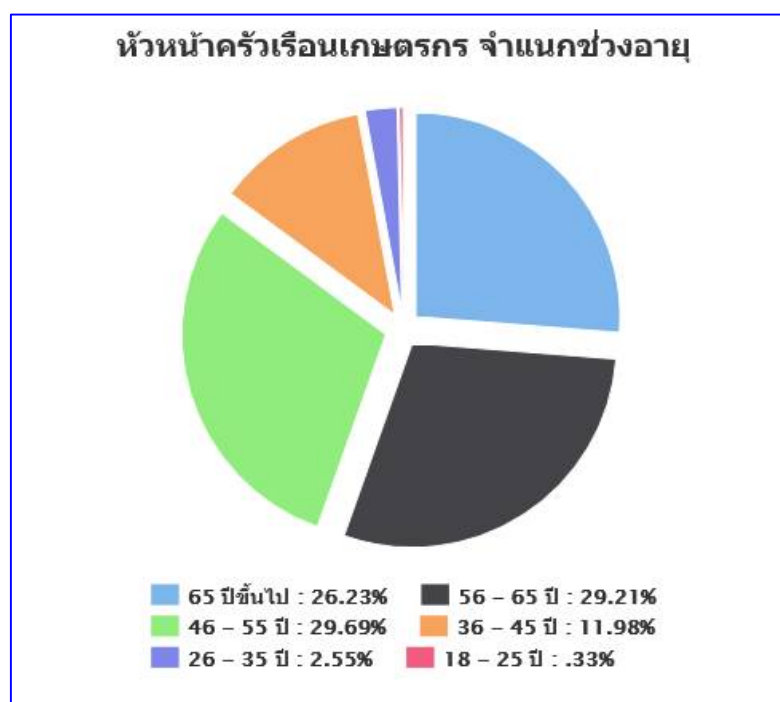
(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

อำเภอแวงใหญ่ มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๕,๓๐๔ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี จำนวน ๑,๖๔๐ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๒ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๖ และอายุระหว่าง ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๔๑๙	๒๖.๒๓
๕๖ - ๖๕ ปี	๑,๕๘๐	๒๙.๒๑
๔๖ - ๕๕ ปี	๑,๖๐๖	๒๙.๖๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๖๔๘	๑๑.๙๘
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๓๘	๒.๕๕
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๘	๐.๓๓
รวม	๕,๔๐๙	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่, ๒๕๖๔



ภาพที่ ๘ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่, ๒๕๖๔)

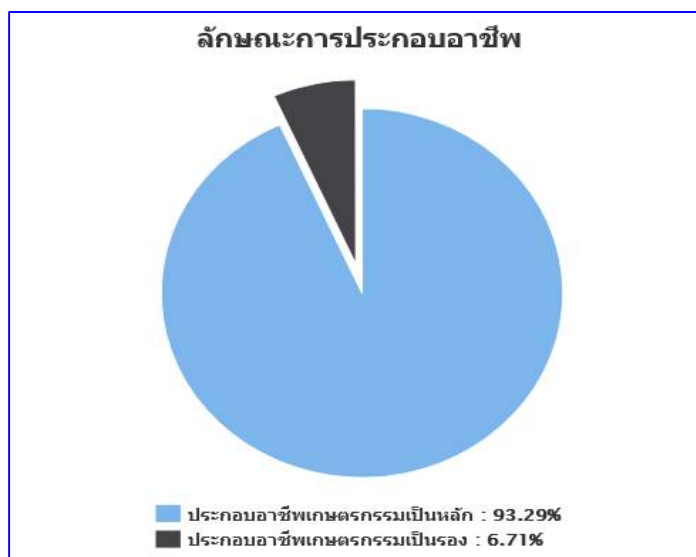
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอเวียงใหญ่ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๔,๙๖๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๕๓ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๓๔๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๗

ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๕,๐๔๖	๙๓.๒๙
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๓๖๓	๖.๗๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๓



ภาพที่ ๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๔)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ครัวเรือนเกษตรกร ๕,๒๕๗ ครัวเรือน พื้นที่ถือครอง ๘๑,๓๘๔ ไร่ พื้นที่ถือครองเฉลี่ย ๑๓.๕๓ ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอเวียงใหญ่ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๔,๖๘๑ ครัวเรือน รองลงมาคือเช่า จำนวน ๖๘๙ ครัวเรือน และอื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๖๔๕ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

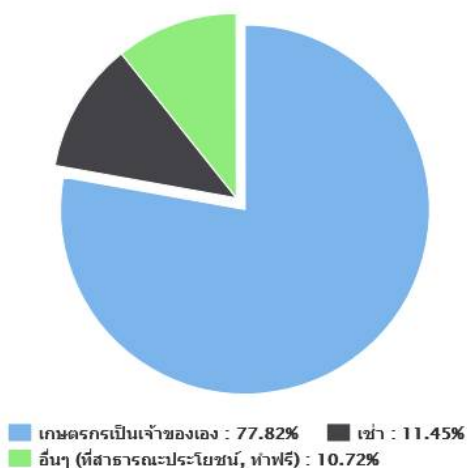
ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๔,๖๘๑	๖๘,๙๕๗	๗๗.๘๒
เช่า	๖๘๙	๖,๒๑๒	๑๑.๔๕
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๖๔๕	๖,๒๑๕	๑๐.๗๒
รวม **	๕,๒๕๗	๘๑,๓๘๔	๑๐๐

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ดัดแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๔

ลักษณะการถือครองที่ดิน



ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่, ๒๕๖๔)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าตัวเอง)

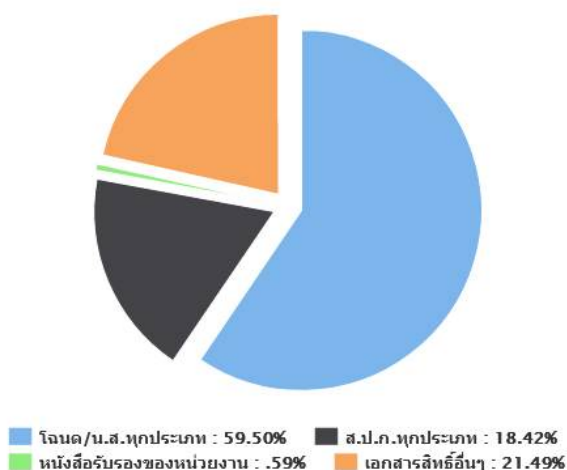
เกษตรกรอำเภอแวงใหญ่ มีการถือครองที่ดินเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๓,๑๓๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๖๓ รองลงมาคือการถือครองที่ดินแบบไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๙ และเอกสารสิทธิ์ ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๘๔๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๖ ตาม ลำดับ

ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๓,๒๓๓	๑,๐๐๑	๓๒	๑,๑๖๘	๕,๖๘๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่, ๒๕๖๔

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)



ภาพที่ ๑๑ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่, ๒๕๖๔)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอเวียงใหญ่ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๘ กลุ่ม มีสมาชิก ๔๔๓ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๒๕ กลุ่ม สมาชิก ๘๕๕ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๕ กลุ่ม สมาชิก ๙๒ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๑๙ แห่ง สมาชิก

๓,๐๒๘ ราย สหกรณ์จำนวน ๒ แห่ง สมาชิก - ราย และกลุ่มเกษตรกร ๐ กลุ่ม สมาชิก ๐ ราย

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวฯ		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
คอนนิม	๑	๓๐	๒	๙๗	๑	๑๘	๒๖	๖๐๑	๐	-	-	-
โนนทอง	๑	๑๔๙	๒	๖๐	๑	๑๘	๒๒	๖๙๕	๐	-	-	-
โนนสะอาด	๒	๑๑๑	๗	๒๒๘	๑	๑๕	๒๕	๔๗๐	๐	-	-	-
เวียงใหญ่	๒	๗๒	๖	๑๐๘	๑	๒๖	๑๕	๒๓๙	๐	-	-	-
ใหม่นาเพียง	๒	๘๑	๘	๓๖๒	๑	๑๕	๓๑	๑,๓๑๒	๒	-	-	-
รวม	๘	๔๔๓	๒๕	๘๕๕	๕	๙๒	๑๑๙	๓,๓๑๗	๒	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๔

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอเวียงใหญ่ มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๓ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๕

ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๕ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ

พอเพียง ๕ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๕ ศูนย์

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศดปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศสสัตว์	ปกรูป	
คอนนิม	-	๕	๑	-	๑	๔	-		๑
โนนทอง	-	๑	๑	-	๑	๑	-	-	๑
โนนสะอาด	-	๒	๑	-	๑		-	-	๐
เวียงใหญ่	-	๑	๑	๑	๑	๒	-	-	๑
ใหม่นาเพียง	๑	๔	๑	-	๑	๒	-	-	๒
รวม	๑	๑๓	๕	๑	๕	๑๓	-	-	๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๔

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอเวียงใหญ่ มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๖๕ คน (ไม่ซ้ำคน) โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๕๒ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๑๖ ราย และอาสาปศุสัตว์ ๑๒ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
คอนนิม	-	-	๑	๒	๒	๙	-	-	-
โนนทอง	-	-	๑	๑	๓	๑๑	-	-	-
โนนสะอาด	-	-	๑	๒	๓	๑๑	-	-	-
เวียงใหญ่	-	๑	๑	๒	๓	๗	๑	๑	-
ใหม่นาเพียง	-	๓	๒	๕	๕	๑๔	๑	๑	-
รวม	-	๔	๖	๑๒	๑๖	๕๒	๒	๒	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๔

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอเวียงใหญ่ มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอเวียงใหญ่ มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
คอนนิม	๒	นายหนูกล วิรุฒพันธ์ นายบุญเต็ม ชัยลา	หมู่ที่ ๓ ตำบลคอนนิมอำเภอเวียงใหญ่ หมู่ที่ ๔ ตำบลคอนนิมอำเภอเวียงใหญ่
รวม	๒		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงใหญ่, ๒๕๖๔

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

สินค้าหลัก: เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ , ผลิตภัณฑ์ข้าวแปรรูป เช่น ข้าวฮาง ข้าวกล้อง ข้าวฮางผงขงดื่ม

พื้นที่เป้าหมาย: ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอเวียงใหญ่

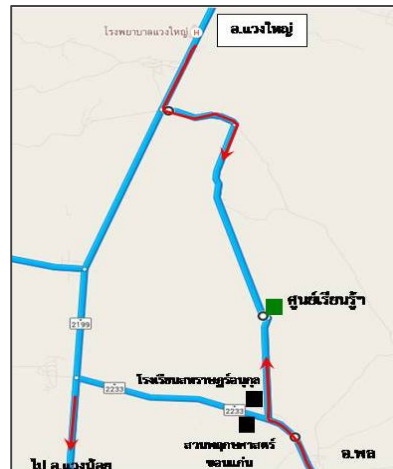
เกษตรกรเป้าหมาย: เกษตรกรอำเภอเวียงใหญ่ และเกษตรกรผู้สนใจทั่วไป

สถานที่ตั้ง : บ้านถลุงเหล็ก หมู่ ๗ ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

พิกัด : X ๒๓๖๗๙๙ Y ๑๑๗๕๙๑๙๘ latitude ๑๕.๘๘๘๐๕๑๓๘๐๗๖๗๖ longitudes

๑๐๒.๕๔๑๘๙๖๓๖๔๔๑๘

แผนที่ไปศูนย์เรียนรู้



ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายไพศาล ผาจินดา อายุ ๕๙ ปีเกิดวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๐

บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

เบอร์โทรศัพท์ : ๐๙๑-๕๔๘๐๖๕๗

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่บ้านถลุงเหล็ก หมู่ ๗ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวร้อยละ ๙๕ และพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว (S๑) เพียงจุดเดียวของตำบลใหม่นาเพียง คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๗ ของพื้นที่ตำบลหรือประมาณ ๑,๒๕๒ ไร่ เกษตรกรปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้า โดยส่วนใหญ่ปลูกข้าวเจ้าขาวหอมมะลิ ๑๐๕ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้จำหน่าย และแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้อง ข้าวฮางจำหน่าย เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดข้าวพันธุ์ดี และเป็นการเพิ่มมูลค่าข้าว โดยการนำเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว การแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า มาใช้จนประสบความสำเร็จเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ประชาชนมาแล้วมากมาย

แนวทางการพัฒนา : ๑. มีข้อมูลแผนที่ Zoning ที่เหมาะสม

๒. มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของศูนย์

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : เทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวและการเพิ่มมูลค่าข้าว

หลักสูตรเรียนรู้ : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว, การลดต้นทุนการผลิตข้าว

หลักสูตรหลัก

๑. การลดต้นทุนการผลิตข้าว
๒. การแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า
๓. การผลิตข้าวอินทรีย์

หลักสูตรภาคบังคับ

๑. เศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเสริม

๑. บัญชีครัวเรือน
๒. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
๓. การรวมกลุ่มองค์กรเกษตรกร

ฐานที่ ๑. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่มกันเป็นศูนย์ข้าว การใช้ และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ใช้อัตราและวิธีการปลูกที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การทำนาหยอด นาโยน มีการตัดพันธุ์ปน และการตรวจสอบคัดคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว วิทยากรประจำฐาน นายสิทธิศักดิ์ ทาง ขอนนอก /นายไพศาล ผาจันทร์ดา



ฐานเรียนรู้ ๒. การปรับปรุงบำรุงดิน โดยเน้น การปลูกพืชปุ๋ยสดบำรุงดิน, การผลิต และการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ/น้ำหมักจากเศษอาหาร พืชผัก ผลไม้ และน้ำหมักมูลสุกร วิทยากรประจำฐาน นาย เอ็ง วงค์ษา /นายไพศาล ผาจันทร์ดา



ฐานเรียนรู้ ๓. การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์ เน้นการผลิตและใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา, เชื้อบีที, เชื้อราบีวเวอเรีย และสารสกัดตะไคร้หอม ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช วิทยากรประจำฐาน นาง วาสนา ภูมิเพ็ง /นายไพศาล ผาจันทร์ดา



ฐานเรียนรู้ ๔. การแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า สาธิตการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวฮาง การสีข้าวกล้อง การทำข้าวซ้อมมือ บรรจุถุงเพื่อจำหน่าย วิทยากรประจำฐาน นายกมลกร พลหนองหลวง / นายไพศาล ผาจันทร์ดา



ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๓ ศูนย์

ตารางที่ ๒๓ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

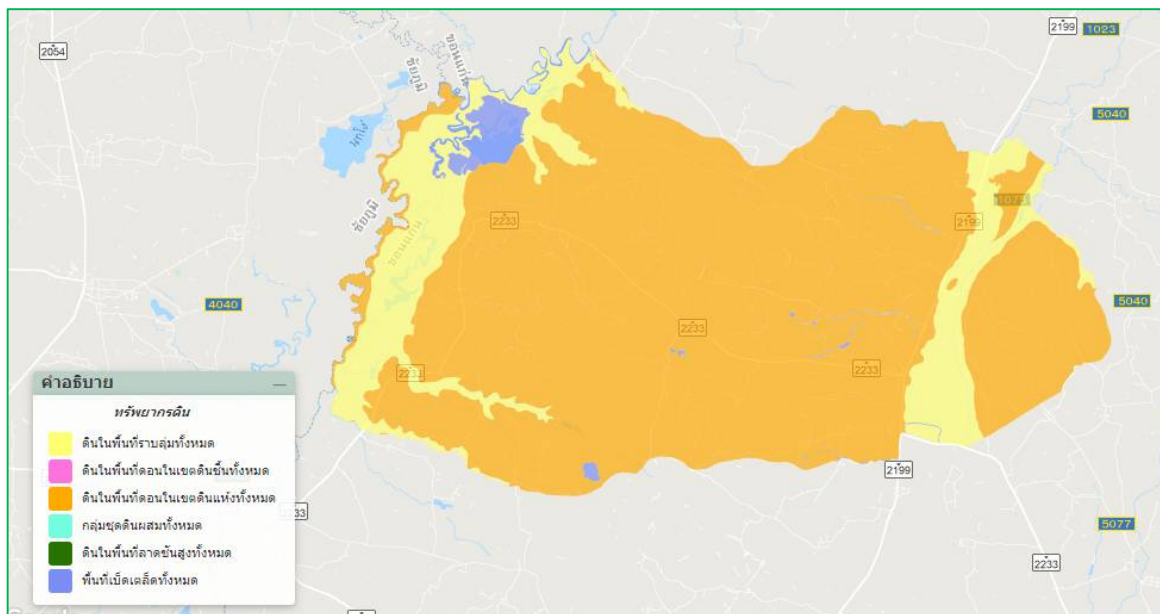
แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนสวรรค์ นายหนูกาล วิรุณพันธ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๓	คอนนิม	นายหนูกาล วิรุณพันธ์	๐๘๗-๒๓๔๕-๙๓๖
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักอินทรีย์บ้านดงบัง	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชผัก	๔	คอนนิม	นายหนูพร ดิษพันธ์	๐๖๑-๗๒๔๔-๔๖๖
๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนายบุญเต็ม ชัยลา	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๔	คอนนิม	นายบุญเต็ม ชัยลา	๐๘๑-๗๐๘๙-๙๒๙
๔	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกสว่าง (ข้าวแต่นสมุนไพรสายทิพย์)	แปรรูปผลิตผลทางการเกษตร	๗	คอนนิม	นางสายทิพย์ ลามา	๐๘๗-๒๓๑๗-๘๙๑
๕	วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลโนนทอง	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว	๑	โนนทอง	นายสมล อุปมา	๐๙๘-๑๙๗๗-๖๑๑
๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านห้วยบง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง/เศรษฐกิจพอเพียง	๕	โนนสะอาด	นางสมหมาย สารางคำ	๐๙๕-๘๕๗๑-๔๙๘
๗	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านนาโพธิ์	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	๒	โนนสะอาด	นายบุญสิทธิ์ แก้วนาค	๐๘๙-๔๔๔๘-๐๔๔
๘	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลแวงใหญ่	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	๕	แวงใหญ่	นางประพาต แก้วจันทร์	๐๘๗-๘๖๑๘-๑๗๘
๙	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าแดง (นางชุติมา ดอนเส)	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน	๕	คอนนิม	นางชุติมา ดอนเส	๐๙๓-๓๗๐-๕๘๒๘
๑๐	ศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนหัน	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน/เศรษฐกิจพอเพียง	๓	ใหม่ณาเพียง	นายประสิทธิ์ จันทาน	๐๙๓-๕๒๗-๒๖๓๐
๑๑	ศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านใหม่ณาเพียงพัฒนา	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ปศุสัตว์	๑๔	ใหม่ณาเพียง	นายสำรอง ดวงจันทร์	๐๖๑-๐๘๒๗-๘๐๐
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นางสาวเมตตา นุระสิงห์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๕	ใหม่ณาเพียง	นางสาวเมตตา นุระสิงห์	๐๙๘-๑๔๒๔-๕๕๒
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายคมสัน ศรีสว่าง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๔	ใหม่ณาเพียง	นายคมสัน ศรีสว่าง	๐๘๗-๘๕๔๘-๔๖๗



ภาพที่ ๑๒ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย
อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน



ภาพที่ ๑๓ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

ตารางที่ ๒๕ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๘

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๑๑๖,๐๕๙	๘๑.๙๒
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๒๒,๖๒๑	๑๕.๙๖
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๒,๙๙๓	๒.๑๑
รวม	๑๔๑,๖๗๓	๑๐๐

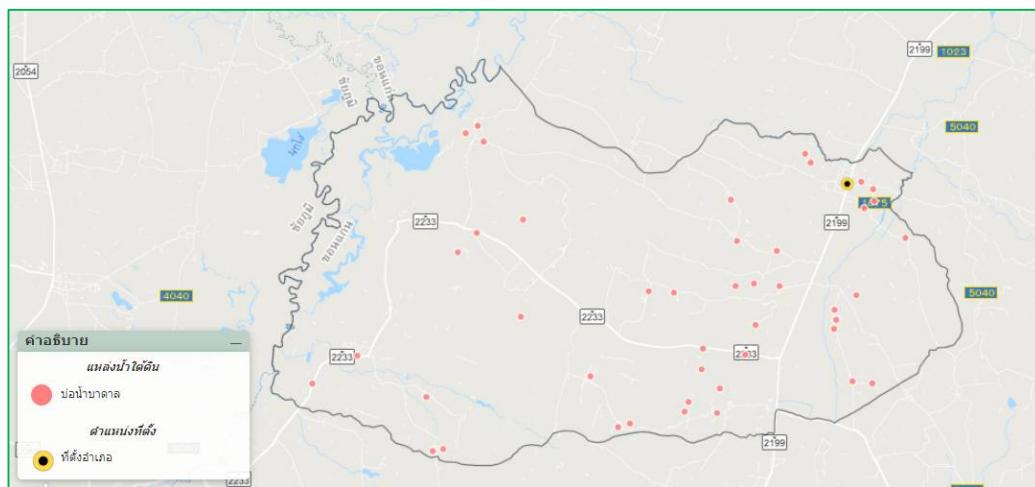
๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอแวงใหญ่ เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๙๕ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น ๖๖ บ่อ แยกราย

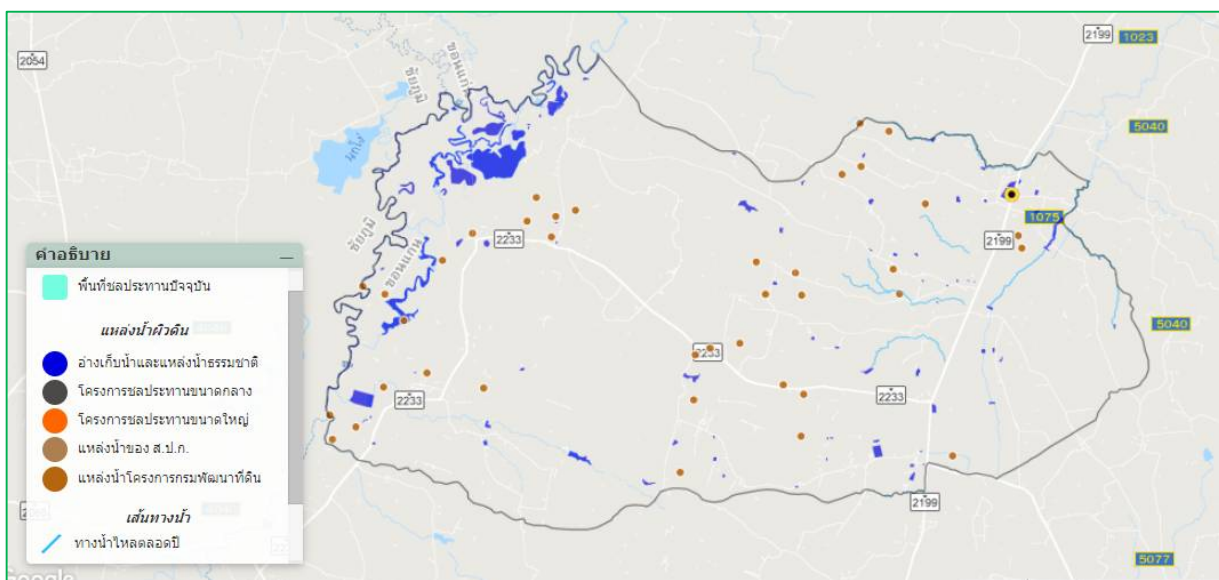
ตำบลได้ดังนี้

ตำบลคอนนิม	จำนวน ๑๗ บ่อ
ตำบลโนนทอง	จำนวน ๗ บ่อ
ตำบลโนนสะอาด	จำนวน ๑๐ บ่อ
ตำบลแวงใหญ่	จำนวน ๑๑ บ่อ
ตำบลใหม่ณาเพียง	จำนวน ๒๑ บ่อ



ภาพที่ ๑๔ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๘)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ และในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็น **น้ำจืด** ปกติน้ำผิวดิน จะได้รับการเติมจากฝน อำเภอเวียงใหญ่ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๔๐



ภาพที่ ๑๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๘)

๒.๑.๓ สิ้นค้าเกษตรที่สำคัญ

๑ พื้นที่ปลูกข้าว ของอำเภอเวียงใหญ่ สามารถจำแนกได้ดังนี้ (ตามภาพที่ ๙) พื้นที่เหมาะสม พื้นที่ S๑,S๒ พื้นที่ ๕๑,๔๒๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๕ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ไม่เหมาะสม พื้นที่ S๓, N พื้นที่ ๒๖,๙๖๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๕ ของพื้นที่ทั้งหมด

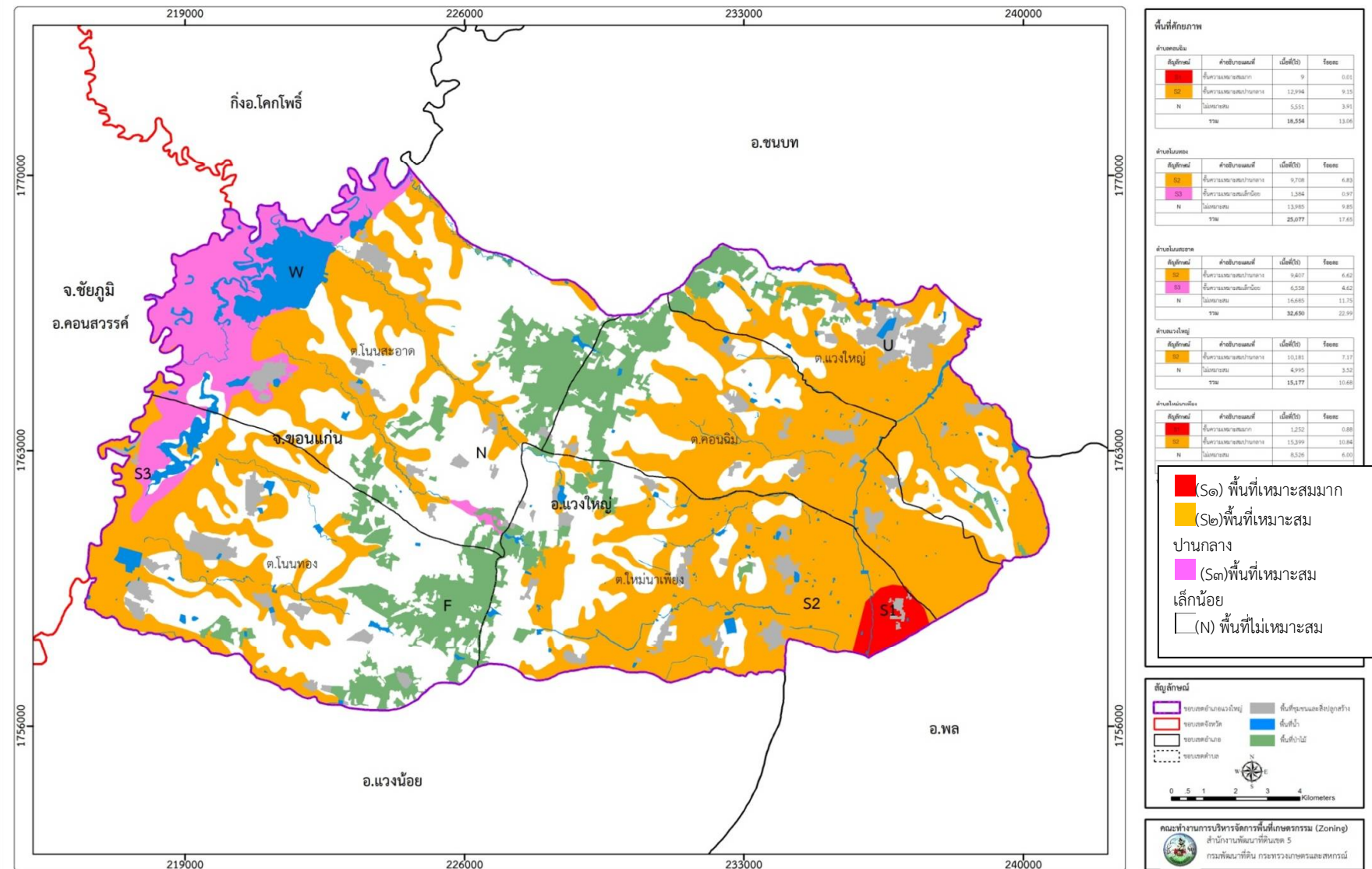
๒ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ของอำเภอเวียงใหญ่ สามารถจำแนกได้ดังนี้ (ตามภาพที่ ๑๐) พื้นที่เหมาะสม พื้นที่ S๑,S๒พื้นที่ ๓๐,๐๕๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๐ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ไม่เหมาะสม พื้นที่ S๓, N พื้นที่ ๘๖,๕๗๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓๔ ของพื้นที่ทั้งหมด

๓ พื้นที่ปลูกอ้อย ของอำเภอเวียงใหญ่ สามารถจำแนกได้ดังนี้ (ตามภาพที่ ๑๑) พื้นที่เหมาะสม พื้นที่ S๑,S๒พื้นที่ ๓๐,๓๓๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๔ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ไม่เหมาะสม พื้นที่ S๓, N พื้นที่ ๘๖,๓๐๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๑๑ ของพื้นที่ทั้งหมด

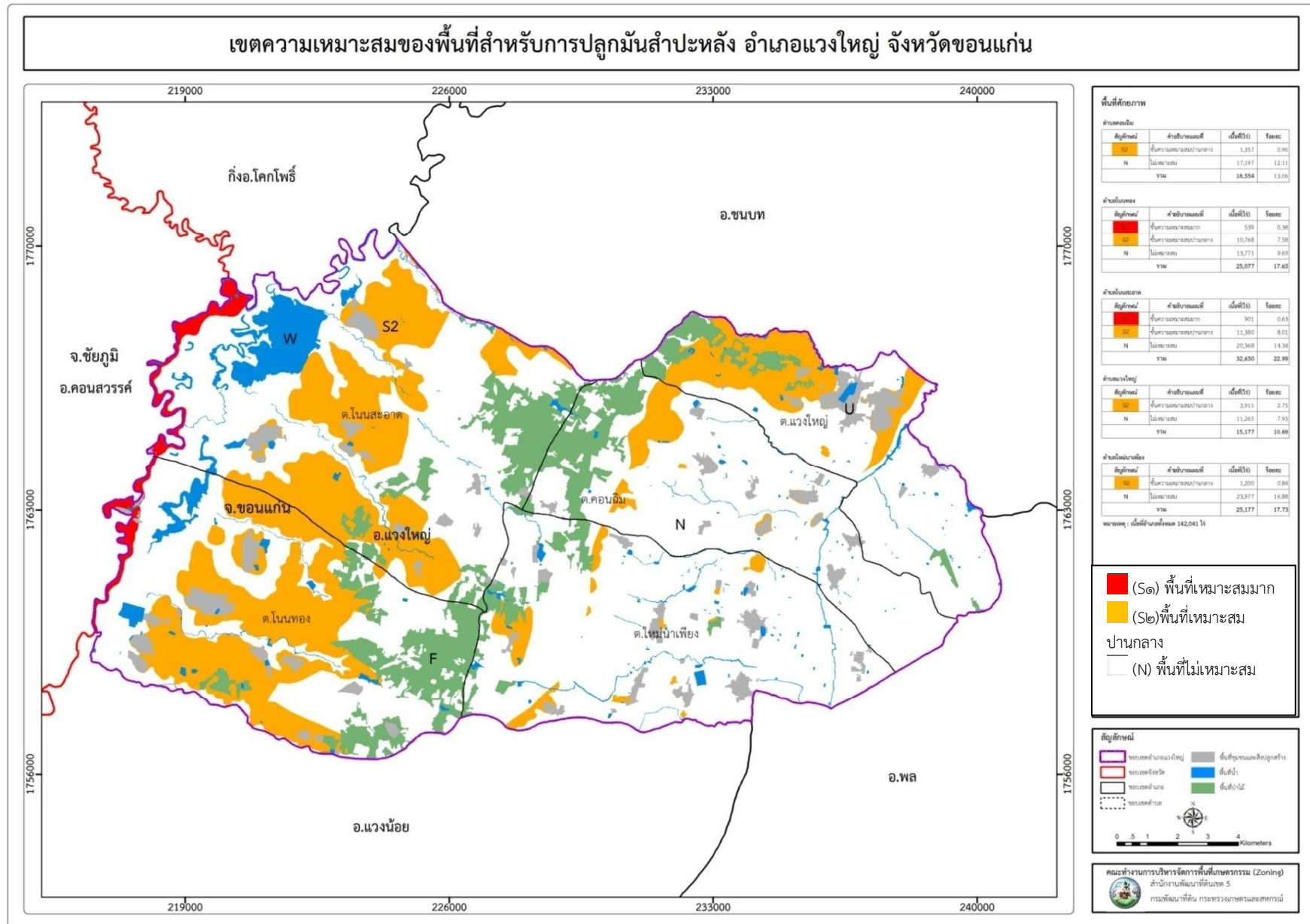
ความหมายของสัญลักษณ์ชั้นความเหมาะสม

- ชั้นความเหมาะสมมาก (S๑)
- ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S๒)
- ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S๓)
- ไม่เหมาะสม (N)

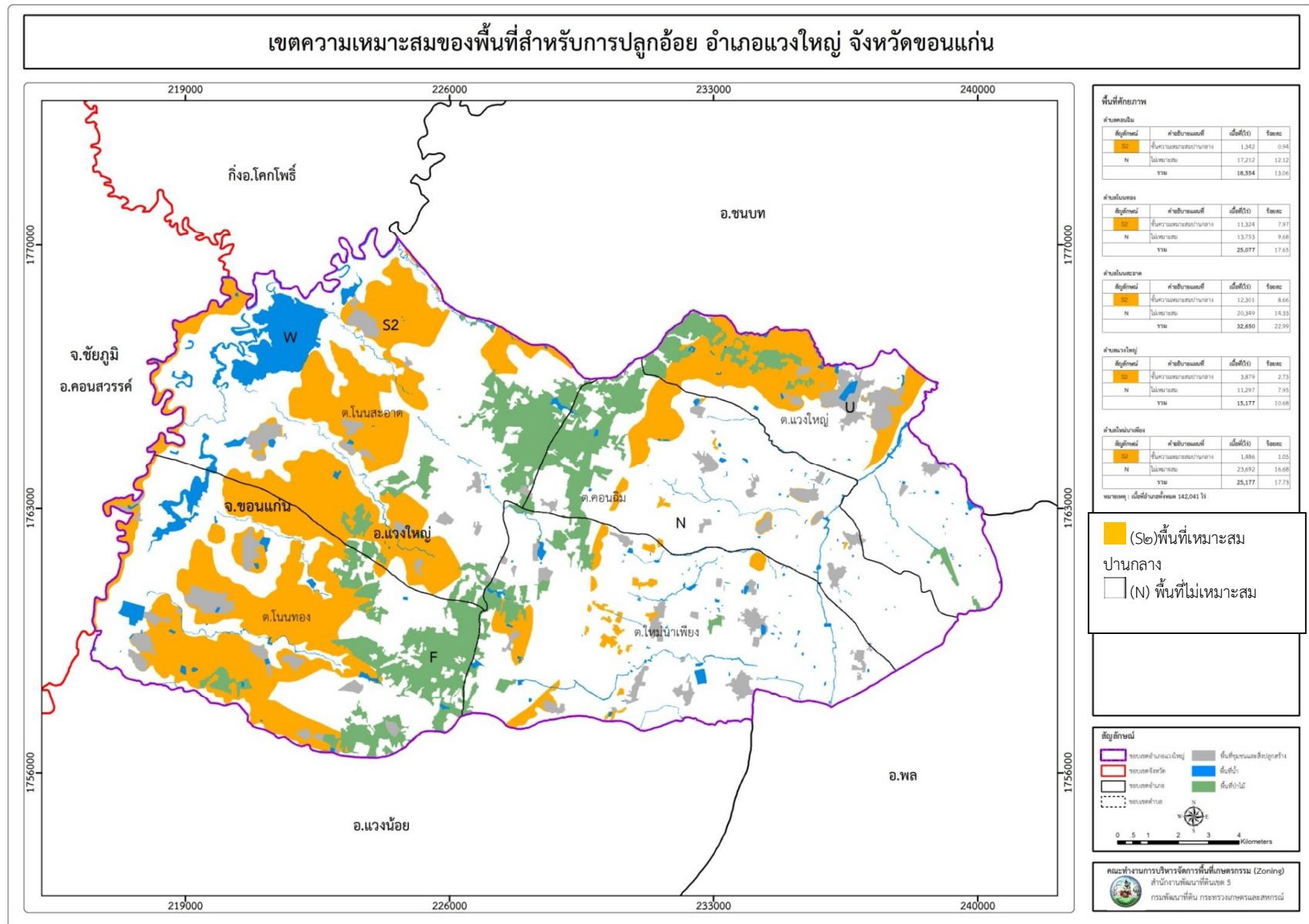
เขตความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการปลูกข้าว อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น



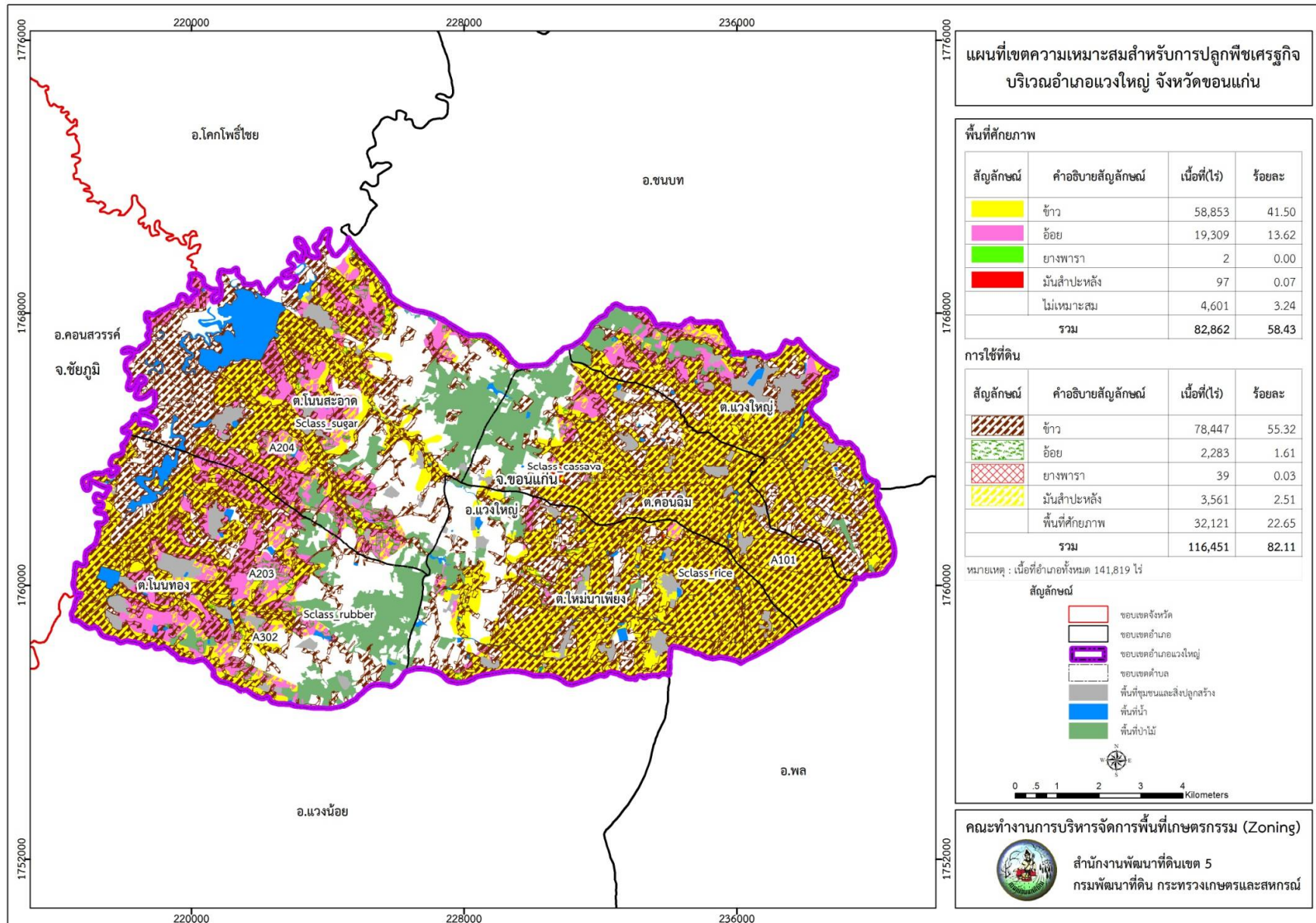
ภาพที่ ๑๖ แสดงพื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว



ภาพที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง



ภาพที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อย



ภาพที่ ๑๙ แสดงพื้นที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

๒.๓ การใช้ประโยชน์ที่ดินรายพืช ๓ ชนิด (พื้นที่ปลูกจริง)

อำเภอแวงใหญ่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินรายพืช ๓ ชนิดดังนี้ ข้อมูลดังตารางที่ ๒ และ ภาพที่ ๖

๑) พื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๗๓,๒๒๖ ไร่ ครอบคลุมตำบลแวงใหญ่ คอนนิม โนนทอง โนนสะอาด และตำบลใหม่ณาเพียง และในฤดูกาลผลิต ๒๕๕๙/๖๐ มีเกษตรกรปลูกข้าวจำนวน ๔,๗๖๙ ครัวเรือน

๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔,๘๘๕ ไร่ ครอบคลุมตำบลตำบลแวงใหญ่ คอนนิม โนนทอง โนนสะอาด และตำบลใหม่ณาเพียง และในฤดูกาลผลิต ๒๕๕๙/๖๐ มีเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังจำนวน ๖๒๖ ครัวเรือน

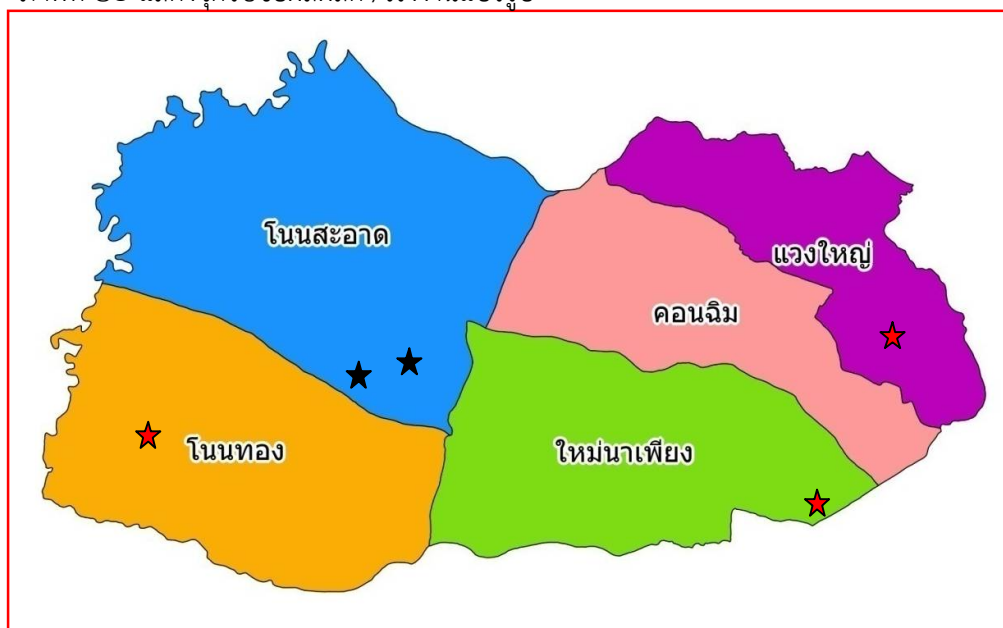
๓) พื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๔,๙๒๓ ไร่ ครอบคลุมตำบลคอนนิม โนนทอง โนนสะอาด และตำบลใหม่ณาเพียง และในฤดูกาลผลิต ๒๕๕๙/๖๐ มีเกษตรกรปลูกอ้อย จำนวน ๔๙๘ ครัวเรือน

ตารางที่ ๒๖ การใช้ประโยชน์ที่ดินรายพืช ๓ ชนิด

อำเภอแวงใหญ่	พื้นที่ทั้งหมด		ข้าว		มันสำปะหลัง		อ้อย	
	พื้นที่(ไร่)	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่(ไร่)	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)
ตำบลแวงใหญ่	๑๘,๔๑๕	๗๓๐	๑๖,๕๓๖	๗๑๔	๑๒๐	๑๒	๐	๐
ตำบลคอนนิม	๒๒,๑๒๑	๘๓๔	๑๖,๕๓๖	๑,๐๔๐	๘๐๐	๑๑๒	๖๐๙	๗๖
ตำบลโนนทอง	๓๒,๑๑๒	๘๕๓	๑๓,๕๑๕	๘๓๓	๑,๕๐๐	๑๒๖	๑,๕๐๐	๑๕๔
ตำบลโนนสะอาด	๔๐,๗๗๑	๑,๐๒๑	๑๕,๕๔๗	๑,๐๐๒	๒,๐๐๐	๒๘๑	๑,๖๒๐	๑๒๒
ตำบลใหม่ณาเพียง	๒๘,๖๒๒	๑,๓๔๖	๑๘,๓๐๐	๑,๒๗๑	๔๗๕	๙๕	๑,๑๙๔	๑๔๖
รวม	๑๔๒,๐๔๑	๔,๗๘๔	๗๓,๒๒๖	๔,๗๖๙	๔,๘๘๕	๖๒๖	๔,๙๒๓	๔๙๘

๒.๔ จุดรับซื้อผลผลิต / โรงงานแปรรูป

ภาพที่ ๒๐ แสดงจุดรับซื้อผลผลิต / โรงงานแปรรูป



★ จุดรับซื้อข้าว

★ จุดรับซื้อมันสำปะหลัง/อ้อย

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของอำเภอ

รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- **วิธีปลูก** โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้

- พันธุ์ ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)

- การใช้ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สูตร ๑๖-๒๐-๐, สูตร ๑๖-๑๖-๘, สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น เนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วนปุ๋ยคอก จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกใน ฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน

- **การใช้สารเคมี** แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวกฟูราดาน พอช่วงหลังมีการแนะนำ
รณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้
สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา ตะไคร้หอม เป็นต้น นอกจากนั้นเกษตรกรยังผลิต
ขยายและใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย บีที เป็น

- การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่ใช้รถเกี่ยวแทนแรงงานคนเกี่ยว ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่ มีบางส่วนที่ใช้แรงงานคนเกี่ยวในแปลงที่เกษตรกร ส่วนการนวดข้าวทั้งหมดมีการใช้รถนวดข้าว

ปฏิบัติการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๒๗ ปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. ไถกลบปอเทือง				↔								
๒. ไถตะ ครึ่งที่ ๑					←→							
๓. ไถแปร หว่าน						↔						
๔. ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๑							↔					
๕. กำจัดวัชพืช								↔				
๖. ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒									↔			
๗. ตัดพันธุ์ปน ระบาย น้ำออก										↔		
๘. ระบายน้ำออก เก็บเกี่ยว ตากเมล็ด ข้าว											↔	
๙. ไถกลบต่อซัง หว่านปอเทือง												↔

ตารางที่ ๒๘ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวเจ้าหอมมะลิ ๑๐๕ ของ อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ ที่	ค่าใช้จ่าย	นาหยอดร่องลึก			นาดำ			นาหว่าน		
		จำนวน/ หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	เงิน (บาท)	จำนวน/ หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	เงิน (บาท)	จำนวน/ หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	เงิน (บาท)
๑	ค่าเมล็ดพันธุ์	๘ กก.	๒๕	๒๐๐	๕ กก.	๒๕	๑๒๕	๒๐ กก.	๒๕	๕๐๐
๒	ไถดะ	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐
๓	ไถแปร	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	-	-	-
๔	ไถพรวน/ปั่น/ไถคราด	๑ ครั้ง	๓๐๐	๓๐๐	๑ ครั้ง	๓๐๐	๓๐๐	๑ ครั้ง	๓๐๐	๓๐๐
๕	ค่าตกกล้า	-	-	-	๑ ไร่	๒๕๐	๒๕๐	-	-	-
๖	ค่าถอนกล้า	-	-	-	๔๐๐ มัด	๒	๘๐๐	-	-	-
๗	ค่าปักดำ/หว่าน/หยอด	-	-	๒๐๐	๔ คน	๓๐๐	๑,๒๐๐	๑ คน	๗๐	๗๐
๘	ค่าปุ๋ย/ฮอร์โมน	-	-	๓๕๐	-	-	๓๕๐	-	-	๓๕๐
๙	ค่าสารชีวภัณฑ์	-	-	๕๐	-	-	๕๐	-	-	๕๐
๑๐	ค่าแรงงานดูแลรักษา	-	-	๓๐๐	-	-	๓๐๐	-	-	๓๐๐
๑๑	ค่าเก็บเกี่ยว	๑ ไร่	๗๐๐	๗๐๐	๑ ไร่	๗๐๐	๗๐๐	๑ ไร่	๗๐๐	๗๐๐
๑๒	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	-	๑๐๐	-	-	๑๕๐	-	-	๑๐๐
๑๓	ค่าวัสดุ-อุปกรณ์ อื่นๆ	-	-	๑๘๐	-	-	๑๘๐	-	-	๑๘๐
๑๔	ค่าขนส่ง (คิดเป็นกระสอบ)	๑๘ กส.	๑๐	๑๘๐	๒๑ กส.	๑๐	๒๑๐	๑๑ กส.	๑๐	๑๑๐
๑๕	ค่าเช่าที่ดิน	-	-	๕๐๐	-	-	๕๐๐	-	-	๕๐๐
รวม ต้นทุนการผลิต				๓,๔๖๐			๕,๕๑๕			๓,๓๖๐
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่				๔๘๐			๖๐๐			๓๕๐
ต้นทุนต่อกิโลกรัม				๗.๒๑			๙.๑๙			๙.๖
ราคาขายต่อกิโลกรัม ๑๔ บาท				๖,๗๒๐			๘,๔๐๐			๔,๙๐๐
คิดเป็นรายได้สุทธิ				๓,๒๖๐			๒,๘๘๕			๑,๕๔๐

ตารางที่ ๒๙ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวเหนียว กข.๖ ของ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ ที่	ค่าใช้จ่าย	นาหยอดร่องลึก			นาดำ			นาหว่าน		
		จำนวน/ หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	เงิน (บาท)	จำนวน/ หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	เงิน (บาท)	จำนวน/ หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	เงิน (บาท)
๑	ค่าเมล็ดพันธุ์	๘ กก.	๒๐	๑๖๐	๕ กก.	๒๐	๑๐๐	๒๐ กก.	๒๐	๔๐๐
๒	ไถตะ	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐
๓	ไถแปร	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	๑ ครั้ง	๒๐๐	๒๐๐	-	-	-
๔	ไถพรวน/ปั่น/ไถคราด	๑ ครั้ง	๓๐๐	๓๐๐	๑ ครั้ง	๓๐๐	๓๐๐	๑ ครั้ง	๓๐๐	๓๐๐
๕	ค่าตักกล้า	-	-	-	๑ ไร่	๒๕๐	๒๕๐	-	-	-
๖	ค่าถอนกล้า	-	-	-	๔๐๐ มัด	๒	๘๐๐	-	-	-
๗	ค่าปักดำ/หว่าน/หยอด	-	-	๒๐๐	๔ คน	๓๐๐	๑,๒๐๐	๑ คน	๗๐	๗๐
๘	ค่าปุ๋ย/ฮอร์โมน	-	-	๓๕๐	-	-	๓๕๐	-	-	๓๕๐
๙	ค่าสารชีวภัณฑ์	-	-	๕๐	-	-	๕๐	-	-	๕๐
๑๐	ค่าแรงงานดูแลรักษา	-	-	๓๐๐	-	-	๓๐๐	-	-	๓๐๐
๑๑	ค่าเก็บเกี่ยว	๑ ไร่	๗๐๐	๗๐๐	๑ ไร่	๗๐๐	๗๐๐	๑ ไร่	๗๐๐	๗๐๐
๑๒	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	-	๑๐๐	-	-	๑๕๐	-	-	๑๐๐
๑๓	ค่าวัสดุ-อุปกรณ์ อื่นๆ	-	-	๑๘๐	-	-	๑๘๐	-	-	๑๘๐
๑๔	ค่าขนส่ง (คิดเป็นกระสอบ)	๑๘ กส.	๑๐	๑๘๐	๒๑ กส.	๑๐	๒๑๐	๑๑ กส.	๑๐	๑๑๐
๑๕	ค่าเช่าที่ดิน	-	-	๕๐๐	-	-	๕๐๐	-	-	๕๐๐
รวม ต้นทุนการผลิต				๓,๔๒๐			๕,๔๙๐			๓,๒๖๐
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่				๔๘๐			๖๐๐			๓๘๐
ต้นทุนต่อกิโลกรัม				๗.๑๓			๙.๑๕			๘.๕๘
ราคาขายต่อกิโลกรัม ๑๒ บาท				๕,๗๖๐			๗,๒๐๐			๔,๕๖๐
คิดเป็นรายได้สุทธิ				๒,๓๔๐			๑,๗๑๐			๑,๓๐๐

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกปีที่ผ่านมา ราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าวเปลือกเจ้า ราคาตันละ ๑๖,๐๐๐ - ๑๗,๐๐๐ ราคาข้าวเปลือกเหนียว กข.๖ ราคาตันละ ๑๗,๐๐๐ - ๑๘,๐๐๐ บาท

เกษตรกรตำบลใหม่นาเพียง สามารถขายผลผลิตข้าวให้กับโรงสีข้าวอำเภอแวงใหญ่ และรับซื้อในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อแปรรูปจำหน่ายโดยวิสาหกิจชุมชนในเครื่องหมายตราทุ่งปอเทือง

(๒) การเลี้ยงสัตว์

อำเภอแวงใหญ่ ส่วนมากเกษตรกรจะเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อบริโภค เหลือแล้วจึงจะจำหน่ายบ้าง นอกจากนั้นมีการเลี้ยงโคเนื้อ - โคขุน กระบือและแพะเนื้อ เพื่อจำหน่ายสัตว์

๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

๒.๒.๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๓๐ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร ๑.๑ ทรัพยากรดิน	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินเค็ม ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน	- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการไถกลบตอซังพืชลงดิน การปลูกพืชปุ๋ยสดและไถกลบพืชปุ๋ยสด การใช้ผลิต และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์	ทุกหมู่บ้าน	๑
๑.๒ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	- แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรตื้นเขิน กักเก็บน้ำไว้ไม่ได้	- ประสานหน่วยงานด้านทรัพยากรน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดูแล	ทุกหมู่บ้าน	๒
๑.๓ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร	- ไฟฟ้าเพื่อการเกษตรไม่ทั่วถึง	- ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ทุกหมู่บ้าน	๓
๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดที่สำคัญ) ๒.๑ ข้าว	- ต้นทุนการผลิตสูง ปริมาณและคุณภาพข้าวต่ำ - โรค และแมลงศัตรูข้าวระบาด	- ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว - ส่งเสริมเรื่องการบริหารจัดการศัตรู	ทุกหมู่บ้าน	๑
๒.๒ มันสำปะหลัง	- ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ - โรค และแมลงศัตรูระบาด	- ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง - ส่งเสริมเรื่องการบริหารจัดการศัตรูพืช	ทุกหมู่บ้าน	๒
๒.๓ อ้อยโรงงาน	- ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ - โรค และแมลงศัตรูระบาด	- ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อย - ส่งเสริมเรื่องการบริหารจัดการศัตรูพืช	ทุกหมู่บ้าน	๓
๓. ด้านเกษตรกรและองค์กร				

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
เกษตรกร ๓.๑ การรวมกลุ่ม	- ขาดการบริหารจัดการกลุ่มที่ดีและเหมาะสม - ความเข้มแข็งกลุ่มมีน้อยสาเหตุเกิดจากตัวบุคคลขาดความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่น - ไม่มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมกลุ่ม	- ถ่ายทอดความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม	ทุกหมู่บ้าน	๑
๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๔.๑ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	- กลุ่มเกษตรกรขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - วัตถุดิบในการแปรรูป ราคาไม่แน่นอน ทำให้ต้นทุนไม่แน่นอน - ทำให้ขาดแคลนวัตถุดิบ	- ส่งเสริมการศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ - ส่งเสริม ให้ความรู้การสร้างอาชีพด้านอื่นๆ เพิ่มเติม - สนับสนุนปัจจัยการผลิต และบรรจุภัณฑ์	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน	๑ ๒ ๓

๒.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชน

จากการประมวลข้อมูลของชุมชนอำเภอเวียงใหญ่ สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคาม ได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๑ สรุปการทำ SWOT อำเภอเวียงใหญ่

จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
๑. เกษตรกรมีทักษะในการผลิตข้าวปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ทอผ้าไหม และเลี้ยงสัตว์ ๒. เกษตรกรมีความเข้มแข็งและพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและการรวมกลุ่มในการผลิตทางการเกษตร ๓. มีความสามัคคี ชยัน ประหยัด อุดม มีศีลธรรมอันดี ๔. มีกองทุนหมู่บ้าน ๕. เป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ๖. เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเป็น นาแปลงใหญ่ ๗. มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการแปรรูปข้าวภายในตำบล ๘. ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ มีความสามัคคีกันระหว่างผู้นำหมู่บ้านทุกบ้านในตำบล และพร้อมให้ความร่วมมือกับทุกหน่วยงาน	๑. การทำเกษตรอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก การพัฒนาแหล่งน้ำไม่เป็นระบบ ขาดระบบส่งน้ำ และแหล่งเก็บกักน้ำไว้ใช้ต้นทุน ๒. การประกอบอาชีพเกษตรกรไม่หลากหลายและขาดอาชีพเสริมนอกภาคเกษตร ๓. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นทรายจัด บางพื้นที่มีน้ำท่วมขังซ้ำซาก ๔. การเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างถิ่น แรงงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานผู้สูงอายุ ๕. ต้นทุนการผลิตสูง
โอกาส (Opportunities : O)	ภาวะคุกคาม (Threats : T)
๑. องค์กรภาครัฐให้การสนับสนุน ๒. สามารถสนับสนุนให้มีการเพิ่มรายได้ โดยการสร้างอาชีพเสริมหลังฤดูทำนา ๓. ตลาดของผลผลิตการเกษตรได้แก่ข้าวหอมมะลิ มีโอกาสขยายตัวสูง ๔. นโยบายของรัฐบาลสนับสนุน นาแปลงใหญ่, ข้าวอินทรีย์, ศูนย์ข้าวชุมชน ๕. ตลาดนิยมบริโภคข้าวคุณภาพจากเกษตร ๖. มีตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร	๑. ความเสียหายจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ(ภัยแล้ง, ภัยน้ำท่วม) ๒. ราคาผลผลิตไม่แน่นอน

๒.๔ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

การจัดการ TOWS Matrix ของสินค้าเกษตรสำคัญอำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

๑. ชนิดสินค้า ข้าวนาปี

ตารางที่ ๓๒ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ข้าวนาปี อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวมากในทุกหมู่บ้าน ๒. มีแหล่งน้ำธรรมชาติหลายแห่ง ๓. เกษตรกรมีการรวมกลุ่มนาแปลงใหญ่ ศูนย์ข้าวชุมชน ๔. เป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแวงใหญ่ ๕. มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการแปรรูปข้าวภายในตำบล ๖. ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ความร่วมมือกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ๒. ขาดระบบส่งน้ำ และแหล่งเก็บกักน้ำไว้ใช้ต้นทุน ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ๔. มีการเผาตอซังหลังฤดูเก็บเกี่ยว ๕. การรวมกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนหลายกลุ่มยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ๖. การเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างถิ่น แรงงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานผู้สูงอายุ ๗. ขาดอาชีพเสริมหลังฤดูทำนา
โอกาส (Opportunities : O) ๑. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนนาแปลงใหญ่ ข้าวอินทรีย์ ศูนย์ข้าวชุมชน ๒. มีหน่วยงานราชการส่งเสริมให้ความรู้ มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว ๓. การคมนาคม และการสื่อสารมีความสะดวก รวดเร็ว	กลยุทธ์เชิงรุก (S+O) ๑. ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว แบบครบวงจร (S๑+S๒+S๓+S๔+S๕+S๖+O๑+O๒+O๓) ๒. ส่งเสริมการแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า (S๑+S๒+S๓+S๔+S๕+S๖+O๑+O๒+O๓)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W+O) ๑. การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้อินทรีย์วัตถุ (W๑+W๓+W๔+O๑) ๒. พัฒนาระบบน้ำ โดยระบบ สูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (W๒+O๑+ O๑) ๓. ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนา เพื่อเพิ่มรายได้ (W๖+W๗+O๑+O๒+O๓)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ (ภัยฝนแล้ง) ๒. เกิดมลพิษ ฝุ่นควัน จากการเผาเศษซากพืชในนา	กลยุทธ์ป้องกัน (S+T) ๑. ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มการกักเก็บ (S๒+T๑)	กลยุทธ์เชิงรับ (W+T) ๑. รมรณรงค์การเผาในพื้นที่การเกษตร (W๔+T๒) ๑. ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากเศษซากพืช (W๑+W๓+W๔+T๒) ๒. รมรณรงค์เฝ้าติดตามตอซังหลังฤดูเก็บเกี่ยว (W๑+W๓+W๔+T๒)

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

ชนิดพืช ข้าว

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวแบบครบวงจร
- ๑.๒ ส่งเสริมการแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า
- ๑.๓ ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนา เพื่อเพิ่มรายได้

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้อินทรีย์วัตถุ
- ๒.๒ พัฒนาระบบน้ำ โดยระบบ สูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
- ๒.๓ ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนา เพื่อเพิ่มรายได้

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มการกักเก็บ

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ รมรณรงค์การเผาในพื้นที่การ เกษตร
- ๔.๒ ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากเศษซากพืช
- ๔.๓ รมรณรงค์เฝ้าระวังหลังฤดูเก็บเกี่ยว

ชนิดสินค้า อ้อยโรงงาน

ตารางที่ ๓๓ การวิเคราะห์ TOWS Matrix อ้อยโรงงาน อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. มีพื้นที่ปลูกมาก ๒. มีจุดรวบรวมอยู่ในพื้นที่ ๓. เกษตรกรมีความชำนาญในการ ปลูกอ้อย	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาด การปรับปรุงบำรุงดิน ๒. ขาดระบบส่งน้ำ และแหล่งเก็บกัก น้ำไว้ใช้ต้นทุน ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ๔. ขาดแรงงานในการตัดอ้อย ๕. มีการเผาใบอ้อยในพื้นที่
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน ๒. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอ้อย แปรรูปใหญ่ ๓. การคมนาคม และการสื่อสารมี ความสะดวก รวดเร็ว	กลยุทธ์เชิงรุก (S+O) ๑. ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอ้อย (S๑+S๒+S๓+ O๑+O๒+O๓) ๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ อ้อย (S๑+S๒+S๓+O๑+O๒+O๓)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W+O) ๑. การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ อินทรีย์วัตถุ (W๑+W๓+W๕+O๑+O๒) ๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มใช้ เครื่องจักรกลในการตัดอ้อย (W๔+W๕+O๑+O๒+O๓)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ความเสียหายที่เกิดจากภัย ธรรมชาติ (ภัยฝนแล้ง) ๒. เกิดมลพิษ ฝุ่นควัน จากการเผาใบ อ้อย ๓. ราคาผลผลิตตกต่ำ	กลยุทธ์ป้องกัน (S+T) ๑. ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อ เพิ่มการกักเก็บ (S๑+T๑) ๒. สร้างระบบสำรองน้ำในแปลง อ้อย (S๑+T๑)	กลยุทธ์เชิงรับ (W+T) ๑. ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากเศษ ซากพืช (W๑+W๓+T๒+T๓) ๒. รมรณรงค์การเผาอ้อย (W๕+T๒+T๓)

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

ชนิดพืช อ้อยโรงงาน

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
 - ๑.๑ ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อย
 - ๑.๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มแปลงใหญ่อ้อย
๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
 - ๒.๑ การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้อินทรีย์วัตถุ
 - ๒.๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มใช้เครื่องจักรกลในการตัดอ้อย
๓. กลยุทธ์ป้องกัน
 - ๓.๑ ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มการกักเก็บ
 - ๓.๒ สร้างระบบสำรองน้ำในแปลงอ้อย
๔. กลยุทธ์เชิงรับ
 - ๔.๑ ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากเศษซากพืช
 - ๔.๒ รมรวงคังการเผาอ้อย

ชนิดสินค้า มันสำปะหลัง

ตารางที่ ๓๔ การวิเคราะห์ TOWS Matrix มันสำปะหลัง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. มีพื้นที่ปลูกมาก ๒. มีจุดรวบรวมอยู่ในพื้นที่ ๓. เกษตรกรมีความชำนาญในการปลูกอ้อย	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ๒. ขาดระบบส่งน้ำ และแหล่งเก็บกักน้ำไว้ใช้ต้นเขิน ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ๔. เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มผลิต
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน ๒. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอ้อยแปลงใหญ่ ๓. การคมนาคม และการสื่อสารมีความสะดวก รวดเร็ว	กลยุทธ์เชิงรุก (S+O) ๑. ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง $(S๑+S๒+S๓+O๑+O๒+O๓)$ ๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง $(S๑+S๒+S๓+O๑+O๒+O๓)$	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W+O) ๑. การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้อินทรีย์วัตถุ $(W๑+W๓+W๕+O๑+O๒)$
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ (ภัยฝนแล้ง) ๒. ราคาผลผลิตตกต่ำ	กลยุทธ์ป้องกัน (S+T) ๑. ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มการกักเก็บ $(S๑+T๑)$ ๒. สร้างระบบสำรองน้ำในแปลงมันสำปะหลัง $(S๑+T๑)$	กลยุทธ์เชิงรับ (W+T) ๑. ส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตมันสำปะหลัง $(W๓+W๔+T๑+T๒)$

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

ชนิดพืช มันสำปะหลัง

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
 - ๑.๑ ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง
 - ๑.๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง
๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
 - ๒.๑ การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้อินทรีย์วัตถุ
๓. กลยุทธ์ป้องกัน
 - ๓.๑ ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มการกักเก็บ
 - ๓.๒ สร้างระบบสำรองน้ำในแปลงมันสำปะหลัง
๔. กลยุทธ์เชิงรับ
 - ๔.๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตมันสำปะหลัง